

Krotká fraška politických pimprlat

Nejnovější román známého prozaika a dramatika usiluje být politickou satirou, reflektující naši současnost. A nic na tom nemění skutečnost, že děj autor zasadil do jakési blíže neurčené země: patologie korupčních afér, intrik i bojů o posty je až příliš made in dnes a tady. Protagonista premiér – příznačně bývalý teoretik loutkoherectví – se po patnácti letech od politického převratu sám stává pimprletem balancujícím na špici mocenské pyramidy. Jeho dialogy s tajemníkem nejsou bez půvabu: „Odpadla ti návštěva býčí farmy.“ „Výborně. Proč vlastně odpadla ta farma?“ „Udělali bankrot. Bez dotací už nemůžou konkurovat dovozu.“ „Výborně. Rád přijdu, když mi řeknou kam,“ rozhodl premiér.

Žádné třeskuté vtipnosti, které by samoúčelně narušovaly čtenářský tah, dialogy dovedně vystavěné z přímé a nepřímé řeči, aby na takto indiferentním podkladu tím pitvorněji vyzněly třeba potrhle nápady ministra zdravotnictví na schůzi vlády. Čtenář zpočátku v tom amalgámu politické skutečnosti a fikce oceňuje vyvážené balancování mezi trapností reality a černým humorem, kupříkladu premiérovo strejcovské filozofování o stinných stránkách demokracie vzhledem k diktatuře a monarchii; i když zrovna to zas až tak humorné není, nebo jen málo: „Zřízení, které se bojí i Kašpárka, nemá budoucnost.“

Ústrojně je do celku začleněno hledisko generační v úvahách premiéra nad jeho dospívajícími dětmi: „Bylo by užitečné ty dva seřezat, jenže na něco takového nesměl pomyslet ani on, anebo právě on ne. Nehorázné požadavky z listiny lidských práv pronikly do všech sfér života včetně výchovy dětí. Co z toho vzejde? Nejspíš naprostá zkáza lidstva.“ Výtečně v naznačených souvislostech vyznívají premiérovy analýzy peruánských telenovel. Možná právě tam, kde Klíma ukročí z výhradně politického satirizování, začíná být osobitě přesvědčivý.

Jde o čtení pohodové, noblesně klímavé, z něhož nás tu a tam proberou jakoby švandrlíkovští „lampasáčtí idioti, co mají místo hlavy jen velkou prdel v uniformě“, či švejkovsky roztomilé historky plukovníka. Nebo skvostné dopisy premiérovy bývalé žacky Anděly – zejména ten první je tak dámsky dementní, že se blíží pravděpodobnosti. Autor znale dávkuje čiré groteskno (polystyrenová socha premiéra v holínkách přizdobená bílými rovněž polystyrenovými pávy) nakypřené podařenými figurkami (premiérova manželka Irena připomíná maloměstscky pletichářskou slečnu Evženu z pera kdysi populárního kněze-moralisty Václava Kosmáka), ale není polopatický, prvoplánový; překvapivé fabulační zlomy se dovídáme až zpětně z dialogů (povýšení plukovníka na generála, přeložení Fedora do kultury). Některé postavy jsou ovšem pojaty s mrazivou krutostí a bez humoru, takřka ve stylu politických kreatur Martina Nezvala z jeho prózy *Premiér a jeho parta* (třeba Klímův ministr Alexandr Bach – aluzivní název uvedeného Nezvalova textu si co do vtipnosti potřásá rukou se jménem Klímova machiavelistického ministra).

Text prózy místy klopýtne o sentenci („Člověk, který chce něco změnit, zvláště když to má být k lepšímu, vždycky ohrožuje příliš mnoho těch, kteří po změně netouží.“), častěji je ale skutečnost kunderovského imagologična čtenáři naservírována s oblohou natolik satirickou, že vlastně pravdivou; třeba když uvažují tajemník chorého premiéra Cyrila s ministrem vnitra Bachem o možnosti nasazení dvojníka předsedy vlády a recipient si do jejich dialogu vkládá vlastní zkušenosti s obdobnými mediálními nehoráznostmi (já osobně kupř. scénu s návštěvou koryfejí husákovského režimu v nemocničním pokoji Jaroslava Seiferta po udělení Nobelovy ceny za literaturu): „Nezapomeň, že lidi by viděli obraz. Viděli by někoho, koho považují za premiéra. A co lidi vidí na obrazovce, to existuje.“

Nová próza Ivana Klímy *Premiér a anděl* je profesionálně napsaný text směřující nejspíše ke staršímu čtenáři (již podle velikosti výrazného písma), text zodpovědně zredigovaný (proč ale chybí tečky za větami na stranách 33 a 150, to jsem věru nepochopil). Je

to knížka přiměřeně vtipná, vyváženě konstruovaná, stylisticky vytříbená (jen někde mohou rušit nadměrně užívané vedlejší věty přívlastkové, patřící spíše do odborného stylu), knížka, u které se ještě nenudíme, ale zase nás sugestivností svého imaginárního časoprostoru nezasáhne přímo na komoru jako třeba svého času *Myši Natalie Mooshabrové* Ladislava Fukse nebo společensky satirické prózy Evelyny Waugh. Možná by knize prospěl větší časový odstup od tématu, snad by tak její optika dostala potřebný nadhled. U Ivana Klímy jsme již četli díla lepší. Ale možná ani ne tak lepší, jako jiná. Tahle Klímova politizující pohádka v závěru literárně utonula v levném spirituálním moralizování.

Prokeš, Josef: Krotká fraška politických pimprlat. *Host – měsíčník pro literaturu a čtenáře*, XX, 05/2004, od s. 68-69, 2 s. ISSN 1211-9938. 2004. (Recenze románu Ivana Klímy „Premiér a anděl“, Academia, Praha 2003)